

รายงานวิจัย

เรื่อง

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่พรมแดนไทย-กัมพูชาบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร:
ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับเส้นพรมแดน
The Local History of Thai-Cambodia Border around Prasat Preah Vihear Temple:
The Relationship between Local People and Border Line

โดย

อาจารย์พิพัฒน์ กระจ่างจันทร์
ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ.2553

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาโดยเน้นไปที่ชุมชนบริเวณปราสาทเขาพระวิหารและใกล้เคียง ประการที่สอง เพื่อศึกษาระบบเศรษฐกิจของชุมชนและหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนบริเวณปราสาทเขาพระวิหารและใกล้เคียง ประการสุดท้ายคือเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความหมายของพรมแดนไทย-กัมพูชากับการปรับตัวของกลุ่มคนและชุมชนบริเวณปราสาทเขาพระวิหารและใกล้เคียง

ผลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่พรมแดนไทย-กัมพูชาบริเวณปราสาทเขาพระวิหารอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีค้นพบหลักดังนี้

ประการแรก ชาวเขมรในไทยเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยในพื้นที่พรมแดนไทย-กัมพูชามาช้านานมากกว่า 150 ปี ดังปรากฏในหลักฐานเอกสารและประวัติศาสตร์บอกเล่าของชุมชน ต่อมาในราว 50 ปีที่ผ่านมาจึงได้เริ่มมีชาวไทยอีสาน (ลาว) อพยพเข้ามาเพื่อทำการเกษตรและตั้งถิ่นฐาน

ประการที่สอง ชาวเขมรในพื้นที่พรมแดนเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทการค้าข้ามพรมแดนนับตั้งแต่สมัยโบราณโดยมีเกลือ ของป่า เนื้อสัตว์ และปลาร้าเหนียว เป็นสินค้าหลัก แต่ภายหลังทศวรรษ 2500 เมื่อพรมแดนข้ามได้ยากขึ้นจากกรณีคดีปราสาทเขาพระวิหารใน พ.ศ.2505 ทำให้การค้าข้ามพรมแดนค่อยๆ หดบทบาทไป ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจภายในอำเภอกันทรลักษ์และประเทศไทยได้ผลักดันให้ชาวเขมรไม่มีเวลาพอที่จะทำการค้าข้ามพรมแดนอีก

ประการที่สาม พรมแดนแบบดั้งเดิมเป็นพรมแดนแบบจารีต ชาวเขมรสูงกับเขมรต่ำต่างรับรู้ที่ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของไทย เพราะใช้น้ำผาของภูเขาพนมดงรักเป็นเขตแดนในการแบ่งพรมแดน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4-5 สยามกับฝรั่งเศสได้แบ่งเขตแดนและมีการลากเส้นพรมแดนระหว่างประเทศสยามกับกัมพูชา ซึ่งต่อมาในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม รัฐบาลได้สร้างความรู้สึกให้ประชาชนรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของปราสาทเขาพระวิหารและดินแดนขึ้น ดังนั้นในช่วงระหว่างการดำเนินคดีและตัดสินคดีปราสาทเขาพระวิหารใน พ.ศ.2505 จึงได้เกิดกระแสชาตินิยมขึ้น ในขณะที่เดียวกันได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านเพราะไม่ได้สร้างความรู้สึว่าการข้ามพรมแดนเป็นเรื่องผิดกฎหมาย แต่ความรู้สึกที่พรมแดนเป็นพื้นที่อันตรายได้เกิดขึ้นในช่วงที่คอมมิวนิสต์และเขมรแดงมีการเคลื่อนไหวในพื้นที่พรมแดนระหว่างทศวรรษ 2510-2520

คำสำคัญ: พรมแดนไทย-กัมพูชา, ปราสาทเขาพระวิหาร, ชาวเขมร

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the local history of Thai-Cambodia border in the area of the Temple of Preah Vihear and the nearby communities, 2) to study the economic system of the communities in the area of the Temple of Preah Vihear and nearby, 3) to study the relationship between the meaning and form of Thai-Cambodia border that had been changed and the social adjustment of people and communities around the Temple of Preah Vihear and nearby.

The results from the study of the local history of Thai-Cambodia border in the Temple of Preah Vihear area, Kantharalak district, Sisaket province, were as follows:

1. According to the documentary evidence and the communities' historical information, more than 150 years ago, the original group of people living in the Thai-Cambodia border was the Khmer ethnic group. After that in the next 50 years ago, the ethnic group of Thai-Isan moved to this area and settled down.

2. Before 1960s, the Khmer ethnic group living in the border was the one who had the role of cross-border trade. Salt, forest product, meat and fermented fish were their important goods. Because of the case of the Temple of Preah Vihear, after 1962 A.D., the cross-border trade had less important role. Moreover, because economy in Thailand and also in Kantharalak district, Sisaket province had been changed, the Khmer people could not do more the cross-border trade.

3. The original border was the traditional border. The Khmer living in Thailand and the Khmer living in Cambodia knew that the Temple of Preah Vihear was Thai's because using Mt.Pnom Dangrek's cliff to be the boundary line. In the reign of 4-5 of Thailand, Siam and France had made the boundary line between Siam and Cambodia. In addition, when the fields marshal Plaek Phibunsongkhram was the prime minister of Thailand, the government had made the people to perceive that the Temple of Preah Vihear and the area nearby were their own. Therefore, in 1962 A.D., there was nationalism in Thailand during the action on the case and the prosecution of the Temple of Preah Vihear. At the same time, the people living in the boundary area were affected by the nationalism because they did not perceive that cross- bordering was illegal. However, in 1967 - 1977 A.D., when the Communist and Red Khmer had acted in the boundary area, the people living there wear aware that this area was dangerous.

Keywords: Thai-Cambodia border, Temple of Preah Vihear, Khmer ethnic group